

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. kerület, fürdő-utca 4. sz.,

a hova minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . . . 8 frt

Félévre . . . . . 4 >

Negyedévre . . . . . 2 >

Egyes szám ára 16 kr.

Rendkívüli külön kiadás. — Egyes szám ára 3 kr.

Értesítés.

Azon t. előfizetők számára, kiknek előfizetésük e hó elején lejárt, **lapunk tegnapi számához postautalványokat mellékelünk.** Kérjük a t. előfizetőket megrendeléseiket mielőbb megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Lapunk előfizetési ára:

egész évre . . . . . 8 frt.

fél évre . . . . . 4 „

negyed évre . . . . . 2 „

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. fürdőutca 4. sz.) küldendők.

A kiadóhivatal.

A sajtó és a tortura.

Eötvös irtóztatónak nevezte a vallomást, melyet Vogel Amsel a tegnapi kihallgatása alkalmával tett. Hát mit mondott Vogel? Azt mondta, hogy Bary vizsgálóbíró pofozta, csendbiztos pedig a vizitorturát alkalmazta. Előbb kancsóból, aztán vederből itatták, a míg csak nem öklöndözött a tulsok víztől. És mikor ez sem indította hamis vallomásra, következett a keserűviz itatás. A csendbiztos azt mondta, hogy a törvényszék felhatalmazta e procedurára. Aztán megkötözték és Karancsay segítségével hajtincseit tépték.

Mondott még egyebet is a szerencsétlen agg tutajos, de elég ebből ennyit reprodukálni.

Vogel után Grosz Márton hallgatták ki. Ezt is kineztek, de mivel ez nem félt, sőt ki is nyilatkoztatta, hogy Barry ellen panaszt fog emelni, hát valamivel finomabban bántak vele: Csak egy piszkos tyúkólba zárták, aztán 14 napra tömlőzbe vetették, és ráadásul egy kicsit saját lova elé kötötték, hogy versenyt gyalogoljon vele egyik faluból a másikba.

Klein Ignáczezal már emberségesebben bántak. Barri csak melbe ütötte őt, de nem történt semmi baja, csak felbukott az ügyetlen. A mi pedig az itatását illeti, ez akkor már divatban lévén, nem kívánhatta, hogy vele szemben kivételt tegyenek.

Nem érdemes beszélni róla, ezt mondja a fővárosi szabadelvű sajtó és hosszú vezércikkeket közlő a ton-kingi lázadásról.

Agyon akarják hallgatni mind e dolgokat, hisz csak egy pár rongyos rusznyák zsidóról van szó. Tisztességes embert bizonyára nem kineztek volna meg oly kegyetlenül.

Ilyen a mi szabadelvű sajtónk. Csak egy lap van Budapesten, mely kötelessége magaslátán áll és ez a lap a »Nemzet.« S a »Nemzet« félhivatalos lap, a kormány organuma. A többi lapok pedig majdnem kivétel nélkül ellenzékiek. Valóban sajtóságos; de hiszen nem csoda: mikor zsidókról van szó, akkor hiába keresünk e lapoknál konzekvenciát.

Szidják a zsidókat, ha terhelő és szidják, ha mentő tanúk vallanak.

Matej Ignácznak elhiszik, hogy látta a hullát átvenni, de Smilovicsnak, Herskonak, Grosz és Kleinnak nem akarják elhinni, hogy nem tudnak a dolgról semmit, és hogy az, a mit Smilovics vallott, egy a vizsgálat torturája alatt kinyögött hazugság volt, melyet kinzói diktáltak.

Hol van az a sokat emlegetett objektivitás, szabadelvűség, elfogulatlanság, függetlenség, önállóság, igazságérzet stb., a miről „az előfizetési felhívásokban“ olyan tömördek sokat tudnak írni?

Veszélyes játékot űz ez a sajtó, visszaél hatalmával, nem érdemli meg, hogy szabad legyen.

Dr. G.

A ritualis bünt csináló banda.

A táviró vérfagyasztó részleteket közöl azokról a torturákról, melyeknek az agg Vogel Amsel és társai a t.-löki és t.-eszlári kihallgatásoknál ki voltak téve.

A ritualis bünt csináló banda azt akarta, hogy hazudjanak, hogy soha sem látott, soha sem tapasztalt tényekről azt állítsák, hogy megtörténtek, azt akarta Barri, Karancsay és a csendbiztos, hogy tegyenek olyan vallomást, mely a vérmese lánczolatát tovább fűzésére alkalmas volna, s miután Vogel elég lelkierővel, Grosz elég bátorsággal birt a hazugságnak ellentállani, pofozták, itattak, gyötörték, mint hajdan az inkvizíció áldozatait.

Smilovitsnál, a ki mint mondá élni akart, erősebb volt az életfentartási ösztön, mint az erkölcsi bátorság és engedett a kényszernek. De mihelyt e kényszer megszűnt visszavonta vallomását.

De hát mit akartak ezektől a szerencsétlen zsidóktól? Miért ütötték, miért itattak, miért kineztek?

Erre megfelelt az értelmesebb Grosz Márton.

A rituális bünt csináló banda, furfangos fejei Ónody Géza és a t.-eszlári kath. pap, nem engedhették, hogy a T.-Dadán kifogott hullában Solymosy Eszter hullájára ismerjenek, mert akkor az eddigi mese halomra döntetnék. Újabb mesét kellett tehát kifundálni, s aztán úgy mint az elsőhöz Scharf Moriczot, úgy a másodikhoz más egyént fogni, ki megfélemlítés,

kinzás vagy ígéreték által rábírható volna a hamis tanúzásra.

Smilovits és Herschkot rá is bírták, mert gyávák voltak és értelem tekintetében talán még alantabb fokon állanak Scharf Móricznál.

Scharf Móricz hazudott, mert megyei hivatalt, irnoki állomást és tudja isten, talán alispáni méltóságot is ígértek neki, ha azt vallja, a mit előmondottak neki; Smilovicset és Herschkót pedig, kiknek megyei hivatalt vagy alispáni méltóságot nem helyezhettek kilátásba, megfélemlítés által kényszerítették a hamis tanúzásra; s miután e két rusznyák tutajos elég gyáva volt már a kinzások elején kápitulálni, és úgy vallani, miként a csendbiztos diktálta, nagyon természetes, hogy tovább nem is faggatták s innen van, hogy Smilovics és Hersko nem is panaszkodhatnak olyan nagyon mint Vogel Amsel Grosz Márton és Klein Ignác, kik mindvégig nem akartak eltérni az igazságtól és a kiket ép azért gyötörtek olyan sokszor és fokozott bárbarismussal, mert nem vallottak.

Elég sajnós, hogy már a Pesti Hirlap is annyira elvesztette elfogulatlanságát, hogy e kézzel fogható tényekből egészen más konzekvenciát von le s kételkedő hangon kérdi: Hogyan, lehet az, hogy Smilovics és Hersko, kiket annyira nem kinoztak vallottak, holott Vogel és Grosz, kik az atrocitások egész poklán átmentek, folyton tagadtak?

Milyen naiv kérdés! Hiszen ha Vogel és Grosz is mindjárt a vizsgáló bíró parancsára vallanak úgy mint Smilovits és Hersko, akkor bizonyára nekik sem lett volna annyi bajuk. Ez olyan világos, hogy a leggyöngébbek is megérthetik.

Furcsa világot élünk. Ki van forgatva a logika és csak az a helyes, a mi abszurdum!

A tizenharmadik nap.

— július 5. —

A tárgyalás 9 óra után kezdődött. Elsőnek ki lett hallgatva Vogel Amsel, kit azzal vádolnak, hogy Smilovicsnak 500 forintot ígért, hogy egy hullát usztasson.

Vogel Amsel csak németül beszél zsidó járgonnal, amit az elnök tolmácsol. Előadja, hogy az egész dologról nem tud semmit s miután nem is akarta magára vállalni a vizsgálat alatt irtózatosan megkinozták.

A tortúra.

Miután Vogel Amsel elmondá, hogy a vizsgálóbíró állát felütötte, pofozta, a csendbiztos pedig keserű és egyéb vízzel itatta, ló olé köttette sat. mit már tegnapi számunkban közöltünk, bevezették Grosz Márton tanút, kire a vizsgálat azt akarta kisütni, hogy ő és Klein Ignác adták, hozták kocsin a hullát, hogy Smilovitsnak átadják.

Grosz Márton.

Grosz Márton vádlott született Nagy-Hódoson, 45 éves, nős, családos, gazdatiszt, azt mondja, hogy vagyona elpusztult, mióta ő fogságban volt. Elnök. Azzal van vádolva, hogy múlt évben Smilovicsnak egy hullát adott át Szent-Mártonban. Vádlott. Nincs semmi tudomásom róla; soha életemben nem voltam ott. Elnök. Nem járt ott? Nem is tudja merre van? Vádlott. Nem tudom, bejártam három részét a világnak, de még ott nem voltam. Elnök. De magának Smilovics azt szembe mondta. Vádlott. Igen.

Elnök: És hogyan mondta? Vádlott: Így volt az instálom alásan a tek. törvényszéket és nagyságos elnök urat, hogy 1882. jul. 17-kén hétfőn történt. A vizsgálóbíró által az Eszlár község izraelitáit mind felhívták, meg is jelentünk mind. Midőn oda jöttünk, azt mondták, üljünk le a lóczára az udvaron. Alig ültünk ott, midőn rohamosan jött Ónody és az eszlári katolikus pap. Midőn oda jöttek, azt mondták, menjünk be a községházába és ők bementek a jegyző szobájába. Ott ültek sokáig és tanácskoztak. Ez tartott 12 óráig. Akkor elmentek ebédelni. Bary beszólt, hogy tartóztassanak ott; a ki akar, hozasson eledelt, de hazamenni nem szabad. A ki Ófaluban lakott, annak volt ebédje, de a ki Ujfaluban lakott, annak nem volt. Két óra tájban visszajött a vizsgálóbíró, hivatott a községházából a jegyző szobájába és sorba állítottak mindnyájunkat.

Elnök: Hányan voltak? Vádlott: Tizenketten. Egresi Nagy László előttünk állt és nézett. A bíró Smilovicsnal a községházában, honnan minket kihoztak, arról tanácskoztak, hogy megmondhassák, hogy Grósz és Kleint ismeri, pedig személyüket sohasem látta. Hát azután tanácskoztak, hogy csináljanak egy komédiát, hogy az által aztán ez a Klein Ignác és Grósz Márton beismerjék. E. Hát honnan tudja azt maga? V. Tudom. E. Hát honnan tudja?

Vádlott: Tudom, kérem, majd utoljára megmondom, hogy honnan.

Az üldözés indoka.

Grosz Márton most a következőket adja elő:

Vádlott: Mikor ez megtörtént, négyünket kivezettek Smilovics elé, nem nevezte meg, hogy kicsoda és azután kinyitotta az ajtót, a hol Smilovics volt és megnevezett névről is, hogy Grósz Márton álljon színre az ablak iránt, de nem volt szabad nézni, hanem fel a napnak kellett nézni, hogy az borzasztó volt, a nap a szemünket majd kisütötte; oda állított a világ csufjára így az ablak irányában — Smilovics az ablakhoz jött, de nem volt szabad nézni, hogy Smilovicsot ne lássuk; vagy 15 perczig volt így, azután azt mondja: menjen félre mind, Grósz Márton maga maradjon, úgy hogy nem volt meggyőződve, hogy Grósz Márton felismeri így biztosabb, hogy megismeri, hogy magam ott álltam. Azután félreküldött engem és Klein Ignácczal szintígy bántak el. Azután odaállították ötet jobbra, engem balra, hogy kettőnk jobban ismerjen. Így ott álltunk 10—15 perczig, biztosan nem tudom meddig, az órat nem néztem, de jó ideig ott álltunk a napnak nézve; azután félreküldött, leültünk a lóczára és azután sebesen a többieket kihallgatta, de csak annyi volt, hogy azt mondta, menjetek haza, 24 óráig senkivel semmit sem szabad szólni.

Azután behívott engem és azzal állott elő, hogy pünkösdtől hol voltam. — Nem voltam én sehol, csak Debreczenben voltam épen az urak pünkösdjén, azután hazajöttem, azután voltam Miskolczon. Herz Zsigmonddal volt dolgom, már nem is tudom micsoda, de sehol nem voltam, mert a gazdaságom körül voltam. — Azt mondja, hogy de bizony volt, hisz Szent-mártonhan volt. Sohasem voltam én.

Az nem igaz, hazudik, mert volt; erre Smilovicsot kihívja ott a kemence mögöl, hogy jöjjön Smilovics és kérdezi tőlem: ismeri ezt az embert? Én? Soha életemben nem láttam én. — Az meg azt mondja szemembe: Hogyne, azt mondja, láttam én; itt meg itt volt. Nem tudom én, mit emlegetett egy hulláról. Lärmáztam, haragudtam, azt se tudtam, mit beszél a szemembe: azutan kiküldött a vizsgálóbíró ur. Hogy Kleinnek mit mondott, azt nem tudom; az is megtörtént, alásan instálom, tudom, hogy méltóztatik gondolni azt is, hogy volt még Tisza-Eszláron több izrealita is, kire a vizsgálóbíró ur rámondhatta volna. Kinyilatkoztatom azt, hogy ez az Ónody ur műve; mivel ott volt és ő rám haragszik régóta, mert egyszer kölcsönöztem neki öt köből gabonát és nem akarta megadni. Nem akarok sokat beszélni, hogy történt, mi történt, csak hogy mikor odamentem hozzá a gabonáért, kivert az udvarából. Az egy vasárnap volt és kénytelen voltam per utján megvenni. Azóta haragudott rám. A mit csak tehetett, tett velem, és ott volt akkor és biztosan tudom, hogy ő mondta, hogy réám mondják. Kleinnal is volt valami, bizonyos libák miatt. De méltóztassék meghinni, nekem ezzel a Kleinnal soha életemben semmi dolgom nem volt; én se jó, se rossz viszonyban, semmi viszonyban nem voltam vele! Másképp nem tudom, hogy találtak össze bennünket, hanem mert én rám is haragudott, őrá is, hát azért adott össze bennünket. Hát így ablakon át ismertek ők minket kettőnk.

Elnök kérdésére azután azt mondja vádlott, hogy a vizsgálóbíró azért mondatta rá Smilovicsnal az usztatást, mert

Ónody haragudott vádlottra és Barri Ónodynak szolgálót akart tenni.

Vádlott így folytatja vallomását: Azután elvittek Lökre 12 óraker éjjel, bezártak egy tyukólba, belöktek, állva voltam muszáj lenni, mert a tyukoktól, nem akarom mondani, hogy hogy van, hogy nem jó volt egy szóval ott lenni. E. Milyen az a tyukól, tágas? V. Tyuktetvek voltak ott. E. Földes? padimentomos? Vádlott. Gazos, tisztátalan. — Elnök. Hol volt az? — V. Tisza-Lökön, a szolgabíró ur udvarában. E. Hát nem egy kocsiszin volt az? V. Nem, a kocsiszin mellett van egy kamra, 50—60 tyuk vagy több hált velem együtt. Fáskamara volt-e, azt már biztosan nem tudom. Kedden hívtak fel. Van egy rejtkehely, egy ház, 30 láncznyi távolságra a szolgabíró ur lakásától egy erdősőrűségben, oda vittek s a vizsgálóbíró ur azt nyilatkoztatta, hogy mondjam meg tisztán, hogy a hullát hol vettem. Én az igazat már megmondtam, többet nem tudok. Erre azt mondotta nekem: csak mondja meg, szerencsésé teszem a családját. Elmondja ezután, hogy őt is gyalog kísérték Nyiregyházára; pihenés nélkül kellett mennie; Nyiregyházán magányos börtönbe tették és ott maradt 14 napig.

Klein Ignác.

Bevezetik Klein Ignác vádлотtat. Az általános kérdésekre előadja, hogy született Abaujmegyében, Felső-Fügeden, 33 éves, nős családos, napszámos, Tisza-Eszláron lakik, van egy taligája. E. Tartalékos honvéd? V. Igen, már most azt is kiszolgáltam, katona voltam, és kétéves honvéd voltam. E. Tehát kiszolgált. A mult június elején elutazott-e maga Tisza-Eszlárról valahová? V. Azt nem tudom biztosan, hogy elsején-e. E. Elsején, nem elsején? V. Nem tudom biztosan, ha találkozott fuvar, ha hívtak, mentem mindig a hét minden napján, ha reá érkeztem, elmentem Nyiregyházáról Tokajba. E. Nyiregyháza vagy Tokajba, hát más felé nem lehetett? V. Nem. E. Ugy, de mégis az állítatják, hogy Szent-Márton községben is járt volna. V. Ott nem voltam. E. De magának szemébe mondta Smilovits, hogy látta magát, sőt hogy ott szállították Gross Mártonnal a hullát. V. Nem, a vizsgálóbíró ur mondta neki, hogy ezt mondja és akkor mondta. E. A vizsgálóbíró ur mondta? Hol, mikor mondta? V. Akkor, mikor a vizsgálóbíró ur szembesített velem, akkor mondta neki, hogy ezt mondja és azután úgy mondta.

Elnök: (Smilovitshoz) mondta maga Kleinnak ezt a dolgot szemébe? Smilovits: Mondtam igenis. E. Hogyan mondta: Sm. Ugy mondtam, hogy előbb azt mondtam, hogy Szent-Mártonban láttam.

Hogy vallatták Kleint.

Elnök (Kleinhez) Klein! maga felhivatott arra, hogy igazolja magát azon időt illetőleg, melyre nézve az állítatott, hogy maga akkor Szent-Mártonban járt. Vádlott: Alásan instálom, nem úgy volt az egész sor, mert 1882. június 17-én eljött hozzá Karancsay és a helységi kisbíró a szobába és mondják, maga az a bizonyos Klein Ignác? Igen, mondom. E. Ki mondta? V. Bizonyos Karancsay ur és a helybeli kisbíró. E. Hogy hívják? csak egy kisbíró van ott? V. Kettő van; de biztosan nem tudom, hogy melyik volt, Karancsay legjobban megmondhatja, hogy ki volt. Hát hozzám jöttek, hogy maga-e az a bizonyos Klein Ignác? Igen is, az vagyok. A tek. kir. ügyész és a vizsgálóbíró ur rendelete által fel van rendelve 8 órára a község házához. Jól van, felmentem és mikor oda mentem, már akkor ott voltak a többi izraeliták és akkor egy különös szobába vittek. Ónody Géza, a tisztelendő ur, Pap J. más szobában tanácskoztak és mi le voltunk tartóztatva egy másik szobában. Délben azt mondták nekünk, hogy nejeik hoznak ebédet, mert ki sem volt szabad menni. Az urak oda voltak ebédelni három óra tájig és délután négy óra tájban mentünk csoportosan, öten, hatan egy csoportban kihallgatásra. Ott az ablak felé állítottak, a nap fény mellé s így kellett nekünk állani, én voltam a balszárnyon egyedül, a többiek a jobb szárnyon voltak állítva, ott voltunk öt-hat percig, vagy talán tovább is, azután a többieket elhátráltatták, én magam maradtam egyedül s engem jól megnézett az ablakon át az a bizonyos, aki nekem utoljára szemembe mondta a dolgot. Azután visszamentünk a szobába; hogy mi történt, nem tudom, csak hogy utoljára megint kivettek az udvarra, s ott maradtunk, míg hívtak. Én utoljára maradtam, és azután mikor Grosz Mártont behívták, rám került a sor. Azt mondták, bocsánatot kérek a nagyságos elnök urtól és a tek. törvényszéktől, hogy no, maga jó madár, még azt meri mondani, a kutya istenét! Ejha, — mondom — azt nem hittem volna, hogy vizsgálóbírótól ily szavakat lehessen hallani. »Még azt meri mondani — felelt — itt van a vallo-

más, hogy maga mit cselekedett; azzal van vádolva, hogy a hullát ilyen és ilyen lovon és szekéren szállította fel Szent-Mártonra, és adta át Smilovicsnak.« Méltóztassék még egyszer elmondani azon helység nevét, — mondom, hogy el ne felejtsem, hogy voltam valaha benne. »Mindjárt pofon vágom, szólt, de elismeri, hogy oda járt Szentmártonra?« »Nem, — mondom — mert hírét sem hallottam.« »Hogy meri mondani, mikor szembesitem azt, a kinek átadta a hullát.« Szeretném látni, mondom. Erre kimentünk a másik szobába, hol Smilovics ezen módon (mutatja) fel és alá sétált s Bary felszólította, hogy mondjam szemébe, hogy nem adtam át neki hullát. Én — mondom magának? hogy meri azt mondani? »Bizony maga, felelt elhuzódva, mert ő is kénytelen sarban volt. Erre vizsgálóbíró ur azt mondta »maga« le van tartóztatva.« Mi ott voltunk este 9 óra tájig, akkor elindítottak beuntunket Lökre, lovas pandurok előtt; nagy szél és por volt, s sebesen hajtottak. Lökre értünk 11 óra tájban éjszaka.

Kleint is itatták.

Eln. Mikor indultak el?

Vádl. 9 óraker, biztosan nem tudhatom, mert mikor elindítottak, nem volt rá gondom. Mikor oda értünk, engem lóistállóba zártak.

E. Kinek az istállójába?

V. A tek. szolgabíró ur istállójába. Délután 4 óra tájban jön Karancsay s azt mondja, jöjjön csak ki, a szolgabíró urnak a város végén nagy gyümölcsös kertje van, melyben egy lakház, vagy mi is van. Oda bemegyek, azt mondja a vizsgálóbíró: én jót akarok magának, minek csinál magának bajt; ismerje el és nem lesz semmi baja, mert hiszen úgy is kénytelen lesz bevallani. Engem ne kényszerítsen vizsgálóbíró ur, mert akkor kénytelen leszek bevallani, de igazság szerint nem tudok felőle semmit. Jól van, — szólt a vizsgálóbíró ur, — ha nem ismeri el, vezesse ki Karancsay. Ekkor ismét elzárta, Karancsay, mondja, le ne feküdjék. Este 9 óraker megint jött s behitt egy szobába, melynek két ablaka el volt forhangozva és milligyertya égett az asztalon. (Bejön Vay csendbiztos:) »te vagy az a jó madár?« igenis, mondom. »Elismered, hogy a hullát te szállítottad?« Nem ismerem el. »Ismersz-e engem?« nem, mondom, »de hogy nem ismeresz, nézz csak rám.« Látom — mondom — fejtől talpig, még sem ismerem. »Ejnye az istenét, kiáltott fel, kirántva kardját. Inkább vegye el egyszerre életemet, — mondom — de ne kinozzon, mert akkor kényszerítve leszek mondani, hogy én vittem a hullát, bár nem igaz. Ekkor felütötte államát, s kiküldte Karancsayt, hogy hozzon be egy kupa vizet — »kutya zsidóját, . . . az anyját . . . hogy meri ezt mondani! Eredj Karancsay hozz be egy kupa vizet, a kutya zsidó még ezt meri mondani. Én kértem, hogy ne tessék engem kényszeríteni, mert akkor mindent mondok. Azután behoztak egy literes forma sörös poharat, abból egymásután kénytelen voltam hármat kiinni. Erre azt mondja: szólj már te zsidó! Én nem tudok semmit és mondom, akármit kívánnak tőlem. Azután csak töltötte belém a vizet és egyszerre elkezdte mesélni, hogy ilyen meg ilyen kocsin ment és ilyen helységekbe.

Mindent említett és én felfogtam, hogy hogyan mesélte el. Bezdet nevü legközelebbi helységet említett Szentmárton felé. Látja — mondá — arra ment és ott állott meg és ott adta át a hullát Smilovicsnak. Kénytelen voltam, mert már akkor nem tudtam a lábamon állani, pofon is vágott, szemimmel már nem is láttam, hát némi kis pálinkát is adott a vizkinzási alkalommal, mert máskülönbben talán meg is haltam volna. Látta, hogy el akarok dűlni, megfogott Karancsay és egy hosszú karos ládára ültetett le. Akkor el kezdte sorolni a helységek nevét és a lovakat és a kocsit. Mikor elsorolta, mondtam, hogy most már tudom elmondani. Hát viszonztam minden helységet és lovat, a hogy nekem mesélte a vizsgálóbíró. Bary ott állt az ajtó mellett és abban a perczen mindjárt bejött, de hát mégis én istenem! így szóltam magamban ez nagy szerencsétlenség én nekem, hogy olyan nagy bajt szerzek magamnak, én ártatlan vagyok, és, hogy ismerjek el én ilyet, törtem kezeimet és mondtam: tekintetes vizsgálóbíró ur, ne kényszerítsen engem olyasmire, a mit én nem ismerhetek el. No azt mondja, kutya zsidó, nem akard elismerni? Kénytelen voltam, mert féltem, hogy megint fognak kinozni. Akkor a vizsgálóbíró ur vett egy papirost és mondotta, sorolja el. Hát elkezdtem neki visszahozni, úgy mint előbb. Midőn a központon soroltam neki, ő azt mondja, hogy de hát kivel volt? — Mondom azután Lichtmann Jakabbal. Hisz azt akarom én, mondja hát, kinek a lován volt? Mondom: az ő lován és elbeszéltem, hogy oda értünk éjszaka idején és azt mondta Lichtmann, hogy álljak ki és fogjam ki a lovat, adjak neki enni,

és akkor ő elment. Rám jött az álom, lefeküdtem aludni és ő visszajött. Hát a hogy én aludtam, meglökte a lábamat Lichtmann, hogy én keljek fel és fogjak be. Fölkeltem, megfordultam a kocsival és visszatértem. Akkor azt mondja Bary: hát miért voltak ott? Tek. vizsgálóbíró ur, azt mondom éreztem, hogy valami hulla volt a kocsiiban. Akkor megütött, én eldőlttem és ő elment. Én már nem is láttam, nem hallottam semmit és kivittek.

Funtak azon kérdésére, mikor Smiloviccsal szembesítették és ő azt mondta, hogy a hullát átadta, mit mondott ön akkor? Vádlott ezt mint hazugságot visszaütötte. F. Tett-e panaszt valakinek, mert kizárták? V. Nem volt kihez; kérem, kihez tettem volna, mikor le voltam fogva, mint egy madár a kalitkában? Azután elindítottak Lökre; ott egy lóistállóba tettek, nem beszélhettem én ott, senkivel, míg el nem fogtak, azután kizártak. Csak itt Nyiregyházán, Kozma méltóságának panaszolhattam el, másnak nem panaszkoztam.

Matej Petró.

Elnök: az általános kérdések után: Számlálja elő, hogy az első, második és harmadik és 4-ik kötésen a tutajosok kik voltak? Tolm. Az elsőn volt Matej Vaszil, Matej Petró, Paczka Vazil és Potrohos István. A másodikon Heresco Juró, Szavinecz Petru, Susztur Vaszil, Dulcsa Bálint, szolga Vajnágból. A harmadikon voltak Szikor Vaszil, Hersko Dávid, a szolgálakra nem emlékszik. A negyediken nem emlékszik ki volt. Szavanez Petrura sem.

Azután elmondja, hogy Bustyaházáról Husztra érkeztek, Huszton felterheltek két nap, pénteken Váriból indultak el. Váriban nem tudja bizonyosan 8—9 napot vagy mennyit töltöttek. Váriból Tárkányba érkeztek pénteken 10 óra tájban, ott voltak szombaton. Vasárnap szél fujt, nem mehettek tovább. Itt tanu előadja ott tartózkodásuk alatt történeteket és az utazást Tokajig, aztán Tokajtól az Uj-Tiszáig, a hol Ilnaté tutaja összetört. Utközben emlékszik, hogy Tárkánynál beszélt Hersko egy emberrel úgy este felé, kiről azt hiszi, hogy zsidó volt, de nem ügyelt rá, lefeküdt.

Elnök: Mikor indultak el Tokajból? Tolmács: Pénteken reggeli 6—7 óra körül, biztosan nem tudja.

Heumann kérdéseire azután tanu elmondja, hogy van tudomása arról, hogy ott, a hol kikötöttek, van egy faraktár, egy sáfarkunyhó, a parton egy zsidó árul. Hersko azt mondja, ő evvel a zsidóval beszélt. Elnök: Kérdéseire azt mondja tanu, a mikor nem mennek a faluba, akkor Herskótól veszik a pálinkát. A további kérdésekre, hogy Dadánál mi történt, ezeket feleli. Amint a parton kártyáztunk, Csepkanics Jura tudunkra adta, hogy itt van egy belefult embertest; azután jött a csősz s botra támaszkodott mellettük. Ők kezdték a kerülőnek mondani, hogy itt van ilyen holttest. Akkor a kerülő fogta magát, elment előre, ők utána és ott nézték, hogy mi az, hogy férfi-e vagy nő? Nagyon bűdös volt és a szél is arra fujt. Ő hát elment és nem is volt ott, többet nem is tud. Zsidó asszonyt, a ki Herschkónak ruhát vagy csomagot adott volna által, nem látott.

Szavinecz Pétert

hallgatják ki, ki is előadja, hogy ő a mult évben szállított Bustyaházáról tutajt Matej Ignác, Hersko Dávid, Hersko György és Tamej Petró társaságában és több napi utazás után kikötöttek Tárkányban, hová pénteken megérkezve, ott maradtak hétfőig. Ez alatt kétszer mentek be Agárdra élelmiszereket vásárolni, a mikor Hersko is velök volt; mikor visszatértek, lefeküdt aludni és nem ügyelt semmire! úgy este 6—7 óra felé felébredt és hallott egy zsidót a parton beszélni, de hogy mit, nem tudja; valószínűleg Herskóval beszélt. Innen elindulva, leírja az ut részleteit, mely azonban a dologra nem tartozik; konstatálja, hogy Tisza-Lökön, miután Matej tutaját szétverte a szél, kikötöttek ismét. Itt tartózkodásuk alatt egyszer amint kártyáztak Csepkanics Imre figyelmeztette egy uszó hullára, a melyet kifogtak és az odavetődött kerülő biztatására eltemettek, míg a kerülő jelentést tett az esetről a hatóságnak. Egyébb vallomása jelentéktelen. Smilovicsra pedig semmi terhelő vallomást nem tehet.

Szirko Mihály

tanu az általános kérdésekre megadván a feleletet, miután magyarul nem tud, tolmács által előadja, hogy a mult nyáron Smilovics Gyuri Rónaszékről és ő hárman voltak egy tutajon alkalmazva. Az utazást következőkben adja elő: Szigetről megérkeztek Remetére, ott hasitványokat terheltek. Midőn megérkeztek Bustyaházára, ott deszkát terheltek. Azután Váriba mentek, onnan Váriból öt tutajos volt; a kormányosok elszöktek. De ő nem akart megszökni, ott aztán Smilovics Jankel levelet küldött a gazdához, azután a szentesi gazda

Váriba felfogadta és így Váriból Kerecsenybe érkeztek. A többi kérdésekre előadott vallomások egészen lényegtelen volt, Smilovicsra semmi terhelőt nem tartalmazott.

Galsi István

török-szent-miklósi napszámos vallomása az utleiráson és a kikötéseken kívül a hulla milyenségére vonatkozott. Haja nem volt. Hirtelen rátekintésből úgy látszott, mintha nem lett volt orra; barna szoknya rajta, veres stráfos kötő előtte, balkarján csomag kendőbe kötve így (mutatja).

Elnök: Hát a csuklójára volt kötve a kendő? Tanu: Igenis. E. És vette észre, hogy volt valami belekötve? T. Igenis fekete festék. E. Hát megnézték? T. Széjjel piszkáltuk és mindjárt tiszta fekete lett a víz, egy kis darabon. E. Hát a kendő csüngött a karján vagy a markában volt? T. Nem, kérem alásan, ide volt kötve (csuklóját mutatja.) E. Hát nem volt a tenyerébe? T. Nem. E. És milyen csomó volt a kendőben? T. Lehetett úgy 4 krajczárért, a mit adnak festéket. E. És a festék színes volt, ha öblitettek a vízbe, feketévé lett a víz utána? T. Igenis fekete lett. E. Hát azután mi történt, beletették abba az előre megásott gödörbe? T. Igen. Egyébb vallomása lényegtelen.

Wieder Mór

tokaji boltosról az állítatik, hogy neki Hersko 54 forintot adott őrzés végett. Erre a körülményre hallgatják ki. Wieder ezt a körülmény tagadja, mely tagadással szemben felhossa az elnök Hersko saját vallomását, a mi azt igazolja, hogy csakugyan átvette a pénzt és szembesítik Herskóval. Hersko visszavonja ezt a vallomást, azt adván okul, hogy előbb tett vallomására rá kényszerítették. Majd szembesítetnek mindketten Matejjel, ki határozottan állítja, hogy a pénzt átadta Wiedernek. Wieder ezzel szemben tagad.

A tanuk (kivevé Matej Ignác és Wieder M.) meghittetése után a tárgyalás véget ér.

Legujabb.

Nyiregyháza július 6. (Délben 12 óra) A mai tárgyalás megnyitásánál Heumann védő kéri Prók a János és Kázmir József volt csendbiztosok megidézését, a kik bizonyítani fogják Barri és Vay Gyurka által elkövetett atrocitásokat.

Elnök jelenti, hogy bodrogolasszi községelőjárósága hivatalos átiratot intézett hozzá, melyben állítatik, hogy a gyerekek fürdés közben a Bodrog folyóban egy uszó üveget vettek észre, mely be volt duggasszolva. Kifogták és összetörték mert levél volt benne. A levél így szólt:

Meghasonlva a világgal és emberekkel, a kétségbeesés előtt állok. Mikor e sorok napvilágot látnak, már én halott vagyok. Bevallom tehát, hogy 1882. június hóban kedvesemet meggyilkoltam és holttestét a t. parti Füzesbe rejtettem. Kedvesem neve Timár Julcsa volt. Bevallom, mert az igazságnak akarok szolgálni. A haldokló nem hazudik. Löki János s. k. oklev. gépész.

Szeiffert ügyész indítványozza, hogy e levél a zemplénmegyei közigazgatásának küldessék át további eljárás végett, mert a levél Zemplénmegye területén találtatott.

Eötvös indítványozza a s.-a.-ujhelyi törvényszékhez való áttételét, miután a levélben nevek vannak említve. Eötvös kiakarja deríteni, hogy ezt a csinyt valaki pajkosságból rendezte. Van közönség, mely erre nagyon hajlandó, azért ki kell deríteni a tettest.

Elnök kijelenti, hogy a törvényszék majd határozni fog, felolvassák Scharf Mór szemeinek vizsgálatáról szóló orvosi véleményt, mely nagymérvű rövidlátóságot konstatál.

Elnök. (Scharf Józsefhez) volt-e tudomása, hogy fia szemei hibásak? Scharf: Igen, többször panaszkodott, mikor már az iskolába kezdett járni, hogy jobb szemén nem igen lát.

Felolvastatik ezután Drimus Gy. és Selevér János meg nem jelent tutajosok vallomása, mely lényegtelen.

Grosz Martonné kihallgatása ismét egyet rántott a leplen, mely Barri viselt dolgait eddig fődte. Semmit sem akart felvenni a jegyzőkönyvbe, a mi mentő volt férjére nézve. Hiába hivatkozott tanúkra, Barri nem akarta őket kihallgatni, mondván, **zsidóknak úgy sem hisz semmit.** Később szép szóval akarta rábirni, de ő (G. Martonné) nem akart hazudni. Barri azt mondta: Csak gyermekeket sajnálom, melyeket boldoggá tehetnék, ha vallana. De ez sem használt.